

Hoor deze kinderen

Vijf minuten met de auto vanaf de Amstel en het straatbeeld is totaal veranderd. De barakken van winkelcentrum Kraaiennest ogen desolaat, maar in de K-wijk zijn flats ingeruild voor frisse nieuwbouw. Daarachter ligt Basisschool Samenspel, herkenbaar aan een blauw logo: een viool met twee handjes.

In de Theaterzaal oefenen twee jongetjes met 'Meester Kees' (dirigent Kees van der Burg) een rap: „Wij spelen samen in het Leerorkest. Daarom doen we allemaal zo ons best. We begonnen in groep 5, en nu in groep 8. Ik zeg eerlijk: dat had ik nooit verwacht!”

Wie wel? Marco de Souza, directeur van Muziekcentrum Zuidoost, die wel. Hij was en is de voorman van de stichting Leerorkest, die kinderen in achterstandswijken in staat stelt om binnen schooltijd een instrument te leren bespelen. Kan dat, een instrument leren in één uur groepsles per week? Klarinettist Lennaert Mekenkamp, vanaf het eerst uur aan het Leerorkest verbonden, is realistisch. „Dat kan. In vier jaar leren ze op klarinet in instrumentbeheersing meestal ongeveer hetzelfde als een kind met privés op de muziekschool in één jaar.” Voor de jonge violistjes geldt ongeveer hetzelfde, beaamt docent Nico Strubbe.

Mekenkamp: „Als instrumentalist ben je dan geneigd te zeggen: dat valt tegen. Maar dat is een verkeerd perspectief. Alles wat ze leren is pure winst. Zonder het Leerorkest hadden de meeste van deze kinderen waarschijnlijk überhaupt nooit een klarinet of viool gezien. En samenspelen en naar elkaar luisteren leren ze juist weer beter dan op de muziekschool. Er worden ook sociale doelen bereikt.”

Het Leerorkest doet denken aan het veelgeprezen sociale muziekeducatiemodell El Sistema in Venezuela, waar straatkinderen massaal spelen in orkesten. „Maar er zijn vooral veel verschillen”, zegt Leerorkestdirecteur De Souza. „Nederland is geen Venezuela; daar is ook de warme maaltijd die aan een orkestrepetitie is gekoppeld een enorme stimulans. Kinderen lopen er soms een uur om op les te komen en musiceren doen ze vijftien uur per week. Als ik dat vraag krijg ik de kinderbe-

Vier jaar geleden begon in de Amsterdamse Bijlmer het Leerorkest. De 8-jarigen die toen begonnen met een instrument, krijgen vandaag hun diploma. Mischa Spel ging kijken hoe het ze is vergaan.

scherming op mijn nek. Kinderen mogen hier nog niet alleen een pleintje oversteken en muziekonderwijs is gebonden aan de limiet van één uur per week.”

In de gymzaal stromen de negentig kinderen binnen van het Leerorkest, dat vier jaar geleden begon. Geduw, getrek, gelach. De achtjarigen zijn nu elf, twaalf: prepubers die strak terugkijken of tongklaken als ze worden aangesproken, met ogen rollen of de lippen stoïcijn op elkaar houden als er moet worden gezongen. „Hmm”, zegt De Souza, „dat is precies de reden dat we al in groep 5 beginnen.” De lockers met de instrumenten gaan open: schipladingen vol Chinese violen (69 euro *all in*), celli, bassen, trommels, trompetten, klarinetten – een volledig instrumentarium. Alleen de kinderfagotten (2.000 euro) en de harpen (1.000 euro) zijn handge-

Scholieren van het Leerorkest Foto's Derek Lee

maakt en duur. „Jongens, graag de Sambal Samba”, roept dirigent Michael Hesseling. Violen gaan op de schouders, trompetters tetteren, de slagwerksectie toont zich verrassend strak. Een jongetje met vlechtjes laat zijn armen relaxt over zijn contrabas hangen. „Kss!” zegt zijn buurman en geeft hem een schop. Ze spelen samen verder.

Het Leerorkest is in vier jaar tijd van „pionierswerk” uitgegroeid tot een flinke organisatie met een half miljoen subsidie, zestig muziekdocenten en dertien orkesten; er zijn er pas ook in Amsterdam-West, -Noord en -Oost van start gegaan.

In de Bijlmer leert nu eenderde van de

basisscholieren via het Leerorkest een instrument bespelen. Talentjes worden eruit gepikt en stromen door naar het Klein Leerorkest. Docent Lennaert Mekenkamp: „Natuurlijk zitten er ontzettend getalenteerde kinderen bij. Die stimuleren we om door te gaan op de muziekschool, of in vervoltrajecten in het voortgezet onderwijs.

Maar dat lukt zeker niet altijd, ook niet met een volledige beurs.” Hij lacht een brede lach. „Ontmoedigd? Welnee, waarom? Ik heb nu een privéleerling van 20, die gaat als een speer. Dat komt doordat hij op zijn negende ook al eens een paar maanden les heeft gehad. Het zaadje is toen al gezaaid. Dat is bij deze kinderen ook zo.”

Ook Marco de Souza is optimistisch. „Hoor deze kinderen”, zegt hij. „Ze spelen echt beter dan de lichte die vorig jaar afzwaaide. Dat is omdat wij óók leren.” In januari komt er een website (orkestindex.nl), waarop vergelijkbare initiatieven – Ieder Kind een Instrument in Rotterdam en Muziek in de Klas in Gelderland – allemaal hun bladmuziek en didactisch materiaal posten, opdat iedereen kan profiteren van het voorwerk van de ander.

Twee kunstschouwen opperden in deze krant onlangs om muziekscholen geheel op te heffen, en alle subsidie aan initiatieven als het Leerorkest te geven. Onzin, vindt De Souza. „Voor kinderen met talent is privés heel zinvol, dat mag ook worden ondersteund. Maar ik zie ook dat 60 procent van de leerlingen aan muziekscholen na drie jaar of minder stopt, terwijl muziekschoolles 1.500 euro subsidie per kind per jaar kost. Je moet investeren in een formule waarmee je in eerste instantie meer kinderen bereikt, en vervolgens beter selecteert. Met andere woorden: steek meer geld in een brede basis, en gun de kinderen die wat kunnen en ook wat willen, vervolgens gesubsidieerd vervolgonderwijs.”

Zonder het Leerorkest hadden deze kinderen nooit een viool gezien

Prinses Máxima: warm pleidooi voor kinderen en muziek

Dat HKH prinses Máxima hart heeft voor muziek, is bekend: morgen viert ze in het Concertgebouw haar veertigste verjaardag met een concert door het Koninklijk Concertgebouworkest, waarvan ze de beschermvrouwe is. Zelf speelt ze gitaar, en ook de prinsesjes krijgen muzieklés. Van Amalia is bekend dat ze op vioolles zit. Vorige week maakte Máxima ter gelegenheid van haar verjaardag ook een nieuw initiatief bekend: 'Kinderen Maken Muziek'. Dat heeft als doel zoveel mogelijk kinderen in Nederland in aanraking te laten komen met een muziekinstrument en samen muziek te laten maken. Máxima benadrukte

in haar toespraak, vorige week in Paleis Noordeinde, dat muziek zorgt voor plezier en ontwikkelingskansen bij kinderen. Tijdens haar bezoeken, onder meer aan het Leerorkest, zag ze dat plezier naar voren komen. 'Kinderen Maken Muziek' is een samenwerkingsverband tussen het Oranje Fonds en het Fonds voor Cultuurparticipatie en een klein aantal andere partijen. Het Oranje Fonds is het grootste fonds op sociaal gebied. Jaarlijks besteedt het 32 miljoen euro aan organisaties die een betrokken samenleving bevorderen. Het Fonds voor Cultuurparticipatie stimuleert actieve deelname aan het culturele leven.

Máxima en Beatrix bij de uitreiking van de Appeltjes van Oranje eerder deze maand in Den Haag Foto WFA